

ART

УДК 784.95

ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ КОМПОЗИТОРА І. ПУСТОВОГО ЯК ВОКАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР СТУДЕНТІВ-АКТОРІВ

Єрошенко Олена Віталіївна
канд. мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри майстерності актора,
Харківська державна академія культури,
м. Харків, Україна

Анотація: Розглянуто вибрані пісенні твори сучасного українського композитора Івана Пустового в аспекті проблематики вокально-педагогічного репертуару для майбутніх фахівців театральної сфери; проаналізовано загальномузичні, вокально-технічні, художньо-виконавські ознаки вибраних пісень; визначено доцільність введення цих творів до навчального вокального репертуару співаків-акторів; акцентовано питання щодо створення систематизованих хрестоматій з вокального репертуару для студентів сценічних факультетів вітчизняних закладів вищої освіти.

Ключові слова: пісня, Іван Пустовий, вокально-педагогічний репертуар, вокальна підготовка, співак-актор, сценічне мистецтво.

Вітчизняний драматичний театр історично має тісні сполуки з музичною сферою в її інструментальних та вокальних жанрах, що найперше проявляється в збереженні та затребуваності функціонування традиційного українського музично-драматичного театру в різних містах країни. Водночас сучасна драматична сцена пропонує глядачеві різноманітні за жанрами вистави, в яких вагому роль відіграє музичний компонент. Тож, вокальна підготовка майбутніх акторів драматичного театру та кіно стає необхідною ланкою загальної

сценічної підготовки студентів сценічних факультетів вишів. Поряд з цим питання вокально-педагогічного репертуару для студентів-акторів ще потребує свого вирішення в площині укладання навчальних нотних збірок, систематизованих хрестоматій для майбутніх сценічних діячів.

Одним з найрозповсюдженіших жанрів у вокальному навчанні студентів-акторів є пісня, що пов'язано з притаманними їй музичними характеристиками: природним поєднанням музичного та поетичного образів; нескладною, найчастіше куплетною музичною побудовою, що легко запам'ятовується, так як «за формоутворенням пісня тяжіє до повторності мелодійних фраз, мотивів чи їх варіювання, секвенціювання» [1, с. 105]. У вокальній підготовці співаків-акторів широко використовуються народні пісні та пісні вітчизняних і зарубіжних композиторів. Одним із сучасних українських композиторів, вокальна творчість якого успішно репрезентована у вокально-педагогічному репертуарі студентів сценічного факультету Харківської державної академії культури, є композитор Іван Пустовий (м. Хмельницький).

Пісні І. Пустового «Дорога до мами» (слова К. Бучуляк), «Намалюю вітер» і «Кольорові сни» (на слова В. Крищенко), «Червона ружа» (слова Т. Майданович) [2, с. 233-237] є ліричними взірцями української музичної естради. Водночас ці твори зарекомендували себе як корисний і цікавий вокально-навчальний репертуар у підготовці майбутніх драматичних митців на факультеті сценічного мистецтва ХДАК, що насамперед пов'язано з загальномузичними, вокально-технічними та художньо-виконавськими ознаками вибраних пісень.

Так, загальними музично-художніми рисами цих творів є їх наспівність, помірний темп, ліричний характер висловлювання. У піснях «Дорога до мами» [2, с. 233], «Намалюю вітер», «Кольорові сни» [2, с. 235-237] важливою для навчального репертуару рисою стає їх універсальний поетичний зміст, який може бути представлений і чоловічим, і жіночим голосом, завдяки чому розширюються межі застосування цих творів у вокальному навчанні.

Відзначимо, що вибрані пісні різняться за своєю музичною побудовою, а саме: куплетна форма пісні «Дорога до мами» [2, с. 233], куплетна форма з приспівом пісень «Кольорові сни» та «Червона ружа» [2, с. 235-237], наскрізна строфічна форма пісні «Намалюю вітер» [2, с. 234], що в цілому сприяє розширенню уявлень студентів-акторів про вплив літературного тексту на музику, зокрема на зв'язок тексту з музичною побудовою та музичним метроритмом. Зазначимо, що з боку метроритмічної структури цих творів спільною рисою для більшості з них стає синкопа як характерний елемент фразування («Дорога до мами», «Кольорові сни», «Червона ружа»). Водночас пісенна куплетність вимагає від виконавця знаходження таких виразних засобів, які зможуть урізноманітнити музичну повторюваність мелодійних фраз та створити відповідний художній образ пісні, що ставить перед співаком-актором досить цікаві вокальні та митецькі завдання, і надає практичних навичок виконання різних за композиційною побудовою пісенних творів.

Стосовно вокально-технічних характеристик даних пісень насамперед відзначимо їх неширокий голосовий діапазон, який не містить надто високих чи низьких звуків. Так, в піснях «Дорога до мами» [2, с. 233] і «Червона ружа» [2, с. 236] (в. 9, 7 тонів), «Намалюю вітер» [2, с. 234] (м. 9, 6,5 тонів) голосовий діапазон складає нону (велику та малу відповідно); в пісні «Кольорові сни» [2, с. 235] діапазон складає малу дециму (м. 10, 7,5 тонів). Неширокий голосовий діапазон, побудова мелодії на середній теситурі надають студентам-акторам психофізіологічної зручності під час вокального виконання цих творів. У цих піснях превалює поступеневий низхідний та висхідний рух мелодії, з нечастим застосуванням широких інтервалів (секста-октава); спостерігається практично повна відповідність одного вербального складу слова одному музичному звуку мелодії, тільки подекуди зустрічається короткий розспів голосної на двох звуках на інтервал секунди (великої, в. 2 і малої, м. 2). Зазначені музично-вокальні риси вибраних пісень сприяють поступовому формуванню в студента-актора почуття «вокально-творчого спокою»

(М. Микиша) під час співу та зараджують створенню відповідного художнього образу вокального твору.

Більш широкий поступеневий розспів на чотирьох звуках присутній в «Червоній ружі» [2, с. 236], наприкінці куплету перед приспівом, та охоплює неширокий інтервал у велику терцію (в. 3, 2 тони). Разом з тим він містить перехід від голосного звуку до закритого звуку на сонорному приголосному «м» (прийом *mormorando*), що виконується плавно, на одному диханні, тож вимагає визначених вокальних навичок від виконавиці.

Зазначимо, що до структурних компонентів, які містять певні загальномузичні чи вокально-технічні складнощі в цих вибраних піснях, і, відповідно, потребують під час навчання визначеної уваги, скерованої на подальший розвиток та вдосконалення співацьких навичок, належать метроритмічний компонент з доволі часто застосовуваною синкопою, та компонент усталеного співацького дихання, вправне володіння яким забезпечить в цих творах якісне виконання подовжених мелодійних фраз у помірному темпі.

Тож, здійснений музично-вокальний аналіз вибраних пісенних творів І. Пустового аргументовано висвітлює теоретико-практичне підґрунтя вдалого використання зразків вокальної творчості митця в співацькому навчанні майбутніх акторів. Проведене вивчення, поєднане з практичним педагогічним досвідом автора в площині застосування вибраних пісень І. Пустового у вокальній підготовці студентів-акторів, зумовило висновки щодо доцільності та цілковитої відповідності введення пісенних творів сучасного українського композитора І. Пустового до вокально-педагогічного репертуару майбутніх фахівців драматичної царини, та в подальшому включення вибраних пісенних творів митця до систематизованих хрестоматій вокально-педагогічного репертуару для співаків-акторів (за умови прийдешнього укладання нотних вокальних збірок для факультетів сценічного мистецтва вітчизняних закладів вищої освіти).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Очеретовська Н., Цицалюк Н., Черемський К. Український словник музичних термінів : Наукове видання. — Харків : Видавництво «Атос», 2008. 178 с.
2. Кропивницький В. Музично-пісенна творчість митців Хмельниччини. — Хмельницький : Поділля, 1997. — 270 с.